

kijk-Wijzer

We voelen ons vrij om onze gedachten te laten gaan over het thema van nu: ‘Geloven zonder God’ en over die er komen gaan in volgende edities, zonder enige restricties van dogma’s of heersende stellingen.

intro

Voor u ziet u een vernieuwd kerkblad met een nieuwe naam. De indeling en de vormgeving is ook veranderd. Het blad is verdeeld in rubrieken. Deze zijn voorzien van een titelblok met voor elke rubriek een eigen vormgeving. De aangeleverde stukken brengen we dan ook onder in deze rubrieken. U kunt dan zelf een keuze maken welke rubriek u op dat moment wilt lezen. Het is geen zoektocht (meer). Ook hebben wij als redactie de wens uitgesproken om ons meer te zullen richten op meningen en interesses die ook ‘buitenkerks’ leven. We beschrijven niet alleen zaken die het interne gemeentelven raken, maar juist bredere thema’s die algemene geloofszaken beroeren.

Door het verschijnen van de Digitale Nieuwsbrief is de noodzaak van het voortbestaan van een mededelingenblad niet meer aanwezig. Wat dat betreft heeft de tijd ons ingehaald. We verschijnen daardoor ook minder frequent, n.l.: twee keer per jaar (mei en oktober). Verschillende vertrouwde onderwerpen zullen niet meer in dit blad verschijnen. Omdat de digitale nieuwsbrief maandelijks verschijnt, is dat een meer geëigend medium om interne zaken en gegevens van activiteiten uit te wisselen. En omdat het nieuwe blad slechts twee keer per jaar verschijnt, is het niet meer aan de orde om daarin kortlopende tijdsaanduidingen en activiteiten in te verwerken. We hopen zo aan de gemeente en de mensen die belangstelling tonen voor religieuze zaken meer te kunnen bieden. Maar de tijd zal het leren.

Het thema voor deze keer is, zoals u ook al duidelijk op de kaft heeft kunnen zien:

‘Geloven zonder God’. Er is zelfs zo veel over dit thema gepubliceerd en beweerd, dat we ook de volgende editie aan dit

thema zullen wijden, met het accent op: *'Jezus betwijfeld'*. Boven de titel op de kaft staat *'vrijmoedige gedachten over:'* We voelen ons vrij om onze gedachten over het thema van nu en over die er komen gaan in volgende edities te laten gaan, zonder enige restricties van dogma's of heersende stellingen. Een boeiend proces. Het thema is telkens leidend voor het blad, veel meer dan het in het vorige blad 'Gemeentegeluiden' het geval was. Ook zult u geen of weinig informatie vinden over lopende zaken binnen onze gemeente. U zult daarvoor de Digitale Nieuwsbrief moeten raadplegen.

Dit blad zal niet zo snel gedateerd raken als zijn voorganger, omdat vooral het thema leidend is en niet de komende activiteiten. We hopen ook dat het blad een inspiratiebron voor u kan zijn, omdat het onderwerp u aantrekt of omdat u dat met iemand anders wil bespreken of dat u het later nog eens op na wil lezen. Het thema: Geloven zonder God doet dat hopelijk ook wel, want wat moeten wij er nu bij voorstellen wat dat inhoudt? Want als je over geloven hebt,

Het thema is leidend en niet de komende activiteiten. Het blad kan een inspiratiebron voor u zijn, omdat het onderwerp u aantrekt of omdat u dat met iemand anders wil bespreken of dat u het later nog eens op na wil lezen.

dan heb je het toch over God? Nou niet altijd, want je kunt ook geloven in jezelf of in een bepaalde ideologie. Maar in dit blad gaat het weldegelijk over geloven in de zin van een soort religie, en de prangende vraag dient zich dan aan, hoe dat zich met elkaar verhoudt. Dat zou een goede reden zijn om dit blad na te vorsen. Er zitten overigens delen van zeer actuele artikelen in. We hopen dat het gesprek hierover verder zal gaan bij u en in de gemeente. Zo vindt u uitspraken van de a/theïst Peter Rollins die 'niks' heeft met een God die bestaat, maar ook de volger in deze gedachtegang: Fits de Lange die onlangs in Trouw een spraakmakend essay over dit onderwerp schreef. De reactie die onze voormalig algemeen secretaris Tom Mikkers heeft geuit op het artikel van Heere Heeresma waarin hij hem van repliek dient op zijn forse kritiek op de 'Mijn God'-campagne van de remonstranten staat weer in de volgende uitgave.

Ook vindt u delen van preken die gehouden zijn in onze kerk: 'Geloven zonder God', de preek van Roos Ritmeester over o.a. de Sunday Assemblée, en het artikel over 'De historiciteit van Jezus betwijfelt' dat Tjaard Barnard heeft verwerkt in een preek komt in de volgende editie aan de orde.

Deze eerste uitgave moet u ook nog zien als een 'try-out'. We zullen de komende tijd nog aan het concept moeten schaven. Maar we hopen dat dit uw leesplezier zal bevorderen.

De redactie

geloof het of niet

Er is de laatste tijd opvallend veel aandacht voor 'religie zonder God'. Steeds vaker lezen we in kranten en op websites over mensen die zoeken naar de waarde van godsdienst voor mensen die niet gelovig zijn. Zo stelt de filosoof Alain de Botton dat er te veel waardevols in godsdienst zit om het alleen over te laten aan de mensen die wèl in God geloven.

Geloofsthema's

Geloven zonder God?

(Bij Habakuk 1: 2-3, 2, 2-3 en Mattheüs: 17:14-20)

"Er zit te veel waardevols in godsdienst om het alleen over te laten aan de mensen die wèl in God geloven."

En dat in een tijd die zo 'van God los' heet te zijn. Kennelijk is het toch niet zo gemakkelijk om 'God' los te laten.

Maar Wie of Wat laat je dan los? En wat verstaan we tegenwoordig onder 'geloven'?

Ook mensen die niets los te laten hebben gaan op zoek.

In de Pinksterpreek van dit jaar vertelde ik u de over de Sunday Assembly. Een initiatief van twee Engelse cabaretiers. Zij redeneerden :

mensen kunnen niet meer geloven in allerlei

'waarheden' die hun door geloof en kerk worden voorgehouden, ze

geloven niet meer in God en ook niet meer in een diepere zin van het leven, maar ze willen wel iets van een diepere zin beleven.. En zo bedachten ze 'kerkdiensten zonder God'. Deze kerkdiensten verlopen eigenlijk precies zo als traditionele kerkdiensten. Er wordt gezongen(iets van the Beatles of Queen), er wordt geluisterd naar een tekst, bijvoorbeeld een gedicht en er is een 'preek' door een inspirerende spreker. Er is ook ruimte voor stilte i.p.v. gebed en na afloop is er koffie en cake en kan er nagepraat worden.

Het doel is om je zorgen even te vergeten, je te verfrissen, te laten inspireren en dan weer met frisse energie naar buiten te lopen. Ik kan me vergissen, maar het lijkt allemaal niet zo diep te gaan en vooral te draaien om een goed gevoel.

Geïnspireerd door dit initiatief is in Nederland enige tijd geleden de Kerk voor atheïsten gestart. Gerko Tempelman (!) initiatiefnemer van deze beweging:

"Het idee van deze versie van de 'Kerk voor Atheïsten (en alle anderen)' is dat we een levensbeschouwelijk gesprek voeren met elkaar, waarbij geldt: geen bekeringsdrang, geen spiritueel commitment, geen eindeloze rationele welles-nietes

discussies, maar een open gesprek, inspiratie en onderlinge hulp om samen de mensen te worden die we graag willen zijn. We gebruiken hierbij twee handvatten. Allereerst komt ons gesprek op gang met een bijbelverhaal. Die

verhalen hebben duizenden mensen geïnspireerd en aangesproken en ze hebben onze cultuur gevormd tot wat deze is – we denken dat die verhalen ook mensen kunnen inspireren die er niet in geloven.

In de tweede plaats gebruiken we de 'Socratische methode'. Dit is een eeuwenoude filosofische gesprekvorm die ons helpt om niet in oeverloze discussies te belanden. Met deze methode halen we uit het verhaal een levensbeschouwelijk thema en praten we vervolgens over onze persoonlijke ervaringen met dat thema, om tot een gesprek te komen van hart tot hart met de ander."

Tempelman stelt dat de bijbelverhalen ‘ook mensen kunnen inspireren die er niet in geloven’. Dat zinnetje intrigeerde mij. Aan deze uitspraak kun je zien hoeveel verwarring er eigenlijk is rond ‘geloven’ (en natuurlijk ook rond God). Het verhaal van Tempelman had ook het verhaal van een remonstrants predikant over een remonstrantse kerkdienst kunnen zijn.

Deze ‘kerk voor atheïsten’ lijkt minder gericht op een ‘feel good’ ervaring. Het gaat er serieuzer aan toe. Dit soort levensbeschouwelijke gesprekken aan de hand van een bijbelverhaal vinden ook plaats bij ons in de kerk. Wordt er niet altijd een levensbeschouwelijk thema uit een bijbelverhaal gehaald in een preek? En tijdens onze Keek op de preek vertellen we elkaar over onze eigen ervaringen met dat thema. Maar er is best iets te zeggen voor een nieuwe vorm van ‘preken’: een dialoog of multiloog i.p.v. de gebruikelijke monoloog vanaf de kansel. Ik zou het een goed idee vinden!

Wat is dan het verschil met een kerk?

Je laten inspireren door bijbelverhalen, maar er niet in geloven ... Ik vermoed dat Tempelman hier doelt op wonderen, bovennatuurlijke zaken, brandende braambossen, een splijtende Rietzee, wandelen op het water; de talloze wonderbaarlijke dingen die ook voor heel veel gelovigen – niet voor alle – een brug te ver zijn. Dat mag in de kerk. Al heel lang.

Wat is dan het verschil met een kerk?

**Je laten inspireren door bijbelverhalen,
maar er niet in geloven ...**

En op de één of andere manier is dat bij de ‘buitenwacht’ de niet-kerkelijken niet doorgedrongen. Daar wordt stug vastgehouden aan het beeld van een God die het Al bestiert, die beschikt over het lot van de wikkende mens, en aan het beeld van naïeve gelovigen die zaken die gewoon niet kunnen, voor zoete koek slikken. En dat terwijl daar al sinds het midden van de 19^e eeuw zoveel over geschreven en gedacht is door honderden theologen en gelovigen: over al die zaken die helemaal niet kunnen, volgens Newton, Darwin

en ons gezonde verstand. Die honderden theologen en die wolk van gelovigen ontdekten dat de kracht van die wonderverhalen zich misschien pas echt ontvouwt als je het verhaal niet letterlijk neemt, maar leest als een verwijzing naar iets waar in onze werkelijkheid geen woorden voor zijn, waar geen directe taal voor is. En die je alleen met een manier van spreken, die haaks op onze alledaagse werkelijkheid staan, aan kunt duiden.

De scheiding tussen ‘geloven’ en ‘niet geloven’ loopt dwars door de kerk en dwars door een ontkerkelijkte samenleving heen.

Ik denk dat de scheiding tussen ‘geloven’ en ‘niet geloven’ dwars door de kerk en dwars door een ontkerkelijkte samenleving heen loopt.

Er zijn er mensen die niets hebben met de taal, die de niet – materiele werkelijkheid probeert aan te duiden, die niets moeten hebben van begrippen als geest en ziel, laat staan van wonderverhalen, omdat ze eenvoudigweg niet geloven dat er iets is buiten de alledaagse werkelijkheid. Die zie je, over het algemeen, niet in een kerk en ook niet in de kerk voor atheïsten. Die vinden God en geloof allemaal onzin of schattig naïef, maar niet iets om ook maar één gedachte aan te wijden.

Maar een aanzienlijk deel van de mensheid vermoedt - en ervaart soms - wel iets van een werkelijkheid die boven de alledaagse uitstijgt. Zij hebben het idee dat er meer dan één taal is en gaan op zoek. En nou is het lastige, maar tegelijk ook het mooie: in die andere taal, die spirituele taal is er ook nog eens sprake van een stel: ondertalen; een groot aantal dialecten! En volgens mij zien we daardoor laatste tijd een soort Babylonische spraakverwarring.

In 1996 is er een mooi boek uitgekomen: *Sacred Pathways*: Heilige paden, in het Nederlands vertaald met *Jouw Spiritualiteit*. Geschreven door Gary Thomas. Gary stelt: ieder mens heeft een eigen temperament, een eigen aanleg wat geloof betreft. Spiegel je niet aan de geloofsbeleving van een ander, maar probeer te

ontdekken welk pad God voor jou heeft aangelegd. Want als je dat pad volgt ga je geestelijk groeien.

En als het geloof je op een gegeven moment niets meer zegt zou dat wel eens kunnen betekenen dat je op het verkeerde pad zit, nl. dat van een ander!

Thomas onderscheidt negen spirituele temperamenten, in de Nederlandse versie vertaald met 'talen'. Spiritualiteit vindt volgens de makers van *Jouw Spiritualiteit* plaats wanneer 'hemel en aarde elkaar raken in jouw leven'. Het heeft te maken met hoe wij geïnspireerd worden vanuit de hemel, en wat we daarmee doen op aarde. En ook de andere kant op: wat we doen en ervaren in het leven, vormt ook onze kijk op het hemelse, transcendente.

Niet minder, niet dom, niet eigenwijs, maar anders.

De remonstrantse geloofsgemeenschap is bij uitstek een club waar al die talen gesproken kunnen en mogen worden. Dat is voor mij ook de rijkdom van onze traditie.

Ze spreken en verstaan allemaal negen spirituele talen, maar de ene taal meer dan de andere. De negen talen zijn: de taal van de Natuur, van het Denken, de Verdieping, het Zorgen, de Eenvoud, de Traditie, het Enthousiasme, de Zintuigen en de Idealen. Want dan maak je mee hoe anders andere mensen zijn. En ga je beter begrijpen waarom je met sommige mensen veel meer een 'klik' hebt op spiritueel vlak dan met anderen: ze lijken op je. Maar ook realiseer je je door de test dat anderen anders zijn. Niet minder, niet dom, niet eigenwijs, maar anders. En dat we elkaar allemaal op een bijzondere manier aanvullen. De remonstrantse geloofsgemeenschap is bij uitstek een club waar al die talen gesproken kunnen en mogen worden. Dat is voor mij ook de rijkdom van onze traditie. Dat er in een dienst mensen zitten die voluit belijden dat zij door het bloed van Christus zijn vrijgekocht, maar ook mensen voor wie die woorden te groot zijn en die God zoeken zonder woorden: in de stilte, in muziek in de natuur. En mensen die niet zo veel op hebben met alle praat over God, maar die God willen dienen in hun dienst aan de dienste: geen woorden, maar daden.

Ik ben heel blij met de ruimte voor al die verschillende wegen naar God.

En als ik voor mijzelf spreek dan staat God voor mij voor een werkelijkheid die wij ons nu, in deze gebroken wereld, bijna niet voor kunnen stellen, maar waar wij wel aan kunnen werken: een nieuwe mens en een nieuwe wereld.

Een wereld waarin ieder mens er mag zijn, zijn eigen taal pad mag gaan en zijn eigen taal mag spreken. Een wereld van vrede en gerechtigheid. Een visioen van een wereld waarin God werkelijk alles in alles is.

Dat gaat ver, maar ik denk dat we als het om geloof gaat ook ver mogen en moeten gaan. Veel verder dan het streven naar een goed gevoel en gedeelde ervaringen. Die zijn belangrijk, zonder meer, maar geen doel op zichzelf.

Het geloof waar Jezus over spreekt is het geloof dat er een werkelijkheid is die ons overstijgt, waarvoor, voor wie, wij ons open kunnen stellen. Dat geloof blijkt de taaiheid, de kiemkracht en de groeikracht van een mosterdzaadje te hebben. Het beeld van het mosterdzaadje in verband met geloof betekent dus niet dat een piepklein geloofje enorme wonderen kan verrichten, maar dat wonderen verricht kunnen worden door een geloof dat weliswaar klein begint, maar uit kan uitgroeien tot een enorme kracht.

Ieder mens komt op zijn weg door het leven voor bergen te staan: een zwaar verlies waar me mee moeten leren leven, een zwakte in ons karakter, verstoorde relaties. Die hoge bergen kunnen we over. Ook al hebben we hoogtevrees! We blijven zo vaak aan de voet van de berg zitten en bedenken dan plannen om over die berg heen te trekken. En we hebben dan ijzersterke argumenten, denken we: 'Het is nu eenmaal altijd zo geweest' en 'Wat kan ik in mijn eentje er nu aan veranderen'. Of we worden Habakuks en we klagen erop los: 'Waar is God in al deze ellende?!'

En zo zitten we daar in het dal en steken geen vinger uit.

En die éne vinger daar gaat het nu om. Die ene stap op het pad van vertrouwen, dat er een pad ís! Jouw pad.

In zijn antwoord op de verwijten van Habakuk laat God de profeet een prachtig visioen zien. Het visioen van en geheelde wereld.

De vervulling laat op zich wachten. De vervulling wacht op ons.

Roos Ritmeester

Bron van zijn, die ik ontmoet in wat mij ontroert,
Ik geef u een naam opdat ik u een plaats kan geven in mijn leven.
Bundel uw licht in mij - maak het nuttig.
Vestig uw rijk van eenheid nu,
uw enige verlangen handelt dan samen met het onze.
Voed ons dagelijks met brood en met inzicht.
Maak de koorden van fouten los die ons binden aan het verleden,
opdat wij ook anderen hun misstappen kunnen vergeven.

Laat ons de Bron niet verzaken.
Want uit u wordt geboren:
de alwerkzame wil,
de levende kracht om te handelen,
en het lied dat alles verfraait
en zich van eeuw tot eeuw vernieuwt

buitenstebinnen

Soms merk je dat mensen gedreven worden om goed te doen aan anderen bijvoorbeeld door teksten uit de Bijbel of door Jezus die een voorbeeldig of God welgevallig leven leidde. De tekst uit Micha 'Ik vraag u niet meer dan goed te doen en recht te doen' is voor hen dan bijvoorbeeld een richtsnoer.

Diaconale zaken

Geloven zonder God – diaconaat

Anderen zijn er heel resoluut in dat goed doen aan anderen niet voorbehouden is aan christenen. En dat is maar goed ook, want hoeveel mensen dienen een ander niet zonder in God te geloven, zoals ze zelf zeggen?

Het kan wel spannend zijn om eens te onderzoeken wat we eigenlijk bedoelen met 'geloven in God'! Bedoelen we dan dat we geloven dat hij bestaat en dat hij God is en Jezus zijn zoon en allerlei dogma's die daar dan achteraan komen? En kunnen we daar dan ook heftige gesprekken over hebben als mensen anders geloven? Dat is voor mijn gevoel meer een antwoord op 'Wat geloven we'? Of geloven we dat hij zich laat kennen in mensenlevens? En dat hij aan de kant staat van mensen aan de zelfkant van het leven? Dan

Of geloven we dat hij zich laat kennen in mensenlevens? En dat hij aan de kant staat van mensen aan de zelfkant van het leven? Dan zoeken we meer een antwoord op de vraag 'In wie geloven we?'

zoeken we meer een antwoord op de vraag 'In wie geloven we'? Diaconaat gaat meer samen met de vraag naar 'In wie geloven we'? We geloven in de God uit de Bijbel die zich het lot aantrekt van mensen aan de zelfkant van het leven, mensen die door ons vaak niet gezien en gehoord worden. Gelukkig zijn er ook veel mensen, die zichzelf niet als gelovig zien, maar wel aan diezelfde kant staan.

De diaconale projecten voor de komende tijd laten dat ook zien. Oikocredit bijvoorbeeld gelooft in de kracht van gewone mensen die door de bank als niet kredietwaardig worden gezien (vaak vrouwen!) en met een klein krediet een goed bestaan opbouwen. De mensen van St. Exodus geloven in de kracht van mensen die met aandacht begeleid worden, zodat ze op eigen benen de draad van hun leven weer op kunnen pakken. En de mensen van het Inloop huis in Woerden geloven dat de aandacht voor mensen die daar op verhaal komen heilzaam voor hen is.

Uw diaconale commissie

24 juli: *Stichting Exodus*

Stichting Exodus biedt opvang en begeleiding aan ex-gedetineerden en gedetineerden, die gemotiveerd zijn uit de criminaliteit te stappen,

in de laatste fase van hun straf en helpt hen met de terugkeer naar de maatschappij. Deze (ex)gedetineerden kunnen terecht in één van de elf Exodushuizen verspreid in het land. Als (ex)gedetineerden niet in staat zijn zelfstandig terug te keren naar het “normale” leven, kiezen zij er vrijwillig voor om in een Exodushuis te gaan wonen.

Wonen, werk, relaties, financiën en zingeving zijn de pijlers van het begeleidingsproject. Dit traject duurt maximaal één jaar. (Ex)gedetineerden, die bij Stichting Exodus het hele programma volgen en succesvol afronden, hebben veel minder kans op terugval. Na positieve uitstroom wordt maximaal een half jaar nazorg gegeven, waarbij ruimte is voor vier intensieve nazorgtrajecten.

Zoals voorgaande jaren is de opbrengst van de collecte bestemd voor Stichting Exodus Zuid-Holland Zuid (Rotterdam) Exodus Zuid-Holland Zuid heeft haar dienstverlening uitgebreid. Aan jongeren van 12 t/m 23 jaar bieden zij ambulante begeleiding en dagbesteding om, door middel van een intensieve periode van begeleiding en analyse, de jongere (en de omgeving van de jongere) meer grip en inzicht te geven. Het gaat om forse problematiek op meerdere leefgebieden. Het resultaat is, dat de diverse hulpverlening beter op elkaar afgestemd raakt, zodat de jongere succesvoller kan doorstromen in de fasering van het verhogen van de zelfredzaamheid. Bij een aantal deelnemers zal structureel intensieve zorg nodig zijn; de warme overdracht van doorzorg speelt dan een grote rol.

**Een donatie kunt u overmaken naar rekeningnummer:
NL76 RABO 0377 9200 96 t.n.v. Stichting Exodus Zuid-
Holland Zuid
Meer informatie: www.exodus.nl/ Zuid-Holland-Zuid**

21 augustus: *Hospice Midden-Holland te Gouda*

Het Hospice in Gouda is gelegen in een sfeervolle, groene omgeving en heeft de kleinschaligheid en intimiteit van een woonhuis.

Terminale zorg THUIS en Hospice Midden Holland biedt hulp aan terminaal zieke mensen en hun naasten zowel thuis als in het hospice. Vrijwilligers bieden tijd, aandacht en ondersteuning daar waar nodig en gewenst.

De organisatie is lid van het palliatief netwerk Midden Holland en is mede verantwoordelijk voor de adequate uitvoering van de regionale visie met betrekking tot palliatief terminale zorg in de regio Midden Holland.

De meeste gasten ervaren het hospice aan de Ridder van Catsweg als een warme omgeving. De zorg tijdens hun laatste levensstijd is bij de vrijwilligers in goede handen. Maar niet alleen in het hospice kunnen mensen rekenen op professionele hulp, ook THUIS kunnen de vrijwilligers worden ingezet. Zij waken desgevraagd in de nacht. Altijd is het doel om de aandacht en zorg voor mensen in hun laatste levensfase te verbeteren.

Elke eerste zaterdag van de maand kunnen belangstellenden aan de Ridder van Catsweg 67 in Gouda van 11.00 tot 13.00 uur alle informatie krijgen over terminale zorg THUIS en het hospice. U kunt een kijkje nemen in de huiskamer en in een gastenkamer als deze niet bezet is door een bewoner.

Ook bestaat de gelegenheid om in het Atelier achter het hospice schilderijen en/of kunstvoorwerpen die door vrijwilligers zijn gemaakt te bezichtigen. Bij verkoop van deze schilderijen gaat een deel van de opbrengst naar het de organisatie.

U kunt het Hospice Midden-Holland steunen door een donatie over te maken naar rekeningnummer: NL73 RABO 0362 4019 93 t.n.v. Vrienden van het Hospice Midden-Holland te Gouda.
Meer informatie: www.hospicemiddenholland.nl

18 september: *PAX voor vrede*

PAX werkt als Nederlandse vredesorganisatie aan vrede in (post) conflictgebieden. PAX werkt samen met vredesactivisten in conflictgebieden en probeert bruggen te slaan tussen rivaliserende

groepen. PAX vraagt in Nederland en internationaal politieke en publieke aandacht voor conflictsituaties in de wereld.

PAX steunt vreedzame activisten in Syrië in hun strijd voor een democratisch Syrië waar Syriërs met alle religieuze en etnische achtergronden in vrede en gelijkheid kunnen samenleven. Sinds het uitbreken van de Syrische revolutie in 2011 heeft de situatie in Syrië zich ontwikkeld tot een gewelddadig conflict. De aandacht van PAX is daarmee meer en meer verschoven naar bescherming van burgers en vredesopbouw.

Activiteiten en Resultaten

Burgeractivisten

Een belangrijk deel van het werk in Syrië is het ondersteunen van burgeractivisten. Naast de partners van PAX, steunen zij - via Adopt a Revolution - verschillende burgerinitiatieven. Zij zetten zich op een vreedzame manier in voor vrijheid en waardigheid in een democratisch en civiel Syrië. De steun is niet alleen financieel, maar ook moreel. Steeds meer burgers grijpen naar wapens, maar PAX gelooft dat deze burgeractivisten de sleutel vormen tot een vrije en vreedzame samenleving. PAX wil de Syrische burgers de kracht geven deze weg te blijven volgen.

'Wij zijn allen burgers' / Kulluna Muwatinun

'Wij zijn allen burgers', een project dat PAX met steun van het Mensenrechtenfonds uitvoert in Syrië en Irak, heeft tot doel het vreedzaam samenleven van mensen met verschillende religies en etnische achtergronden. PAX bevordert dit door capaciteitsopbouw, werkt aan betere wetgeving en implementatie daarvan, politieke dialoog en advocacy.

Steun aan lokale transitiekrachten

In een nieuw project, in samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, werkt PAX aan het herontwikkelen van het sociaal contract op lokaal niveau. Nu het Assad-regime op veel plaatsen in Syrië geen gezag meer heeft, is er een vacuüm ontstaan. PAX betreft lokaal bestuur, het maatschappelijk middenveld en

gewapende groepen bij een proces van transitie en vredesopbouw van onderop.

PAX werkt aan vrede in vijftien gebieden met conflict, van het Midden-Oosten tot de Balkan, in Afrika en Colombia. In Nederland zetten zij vrede en veiligheid op de maatschappelijke agenda.

Kinderen, volwassenen, vrouwen, mannen, jong en oud, iedereen heeft recht op vrede en veiligheid.

Daaraan werken kan alleen met uw steun. Word donateur van vredesorganisatie PAX,

www.paxvoorevrede.nl, of doneer een eenmalige bijdrage.

Het rekeningnummer van PAX: NL03 TRIO 0390 5150 00

16 oktober: *Inloophuis ‘Leven met kanker’*

Het Inloophuis biedt een ontspannen ontmoetingsplaats voor mensen die leven met kanker en hun naasten in de regio Woerden. De gasten hebben te maken met de ziekte en de behandeling in elke fase. Ook na genezing blijven ze vaak komen. Het huis biedt geen therapieën, maar ontmoetingen, begrip, huiselijkheid en activiteit.

In het Inloophuis is men te gast in een gezellige huiselijke omgeving. Het is een huis om gewoon even in–te–lopen! Een plek om op verhaal te komen of je verhaal te vertellen.

Er wordt een gevarieerd activiteitenprogramma aangeboden met o.a. aquarelleren, breien, handwerken, mindfulness, mandala tekenen, meditatie, wandelen. De deelname is altijd gratis. De gastvrouwen, gastheren en creatieve vrijwilligers werken vanuit de visie: “door kanker bewust leven”. Alles is erop gericht te laten ervaren hoe men ondanks de ziekte midden in het leven kan blijven staan. En hoe men daarin de balans kan (her)vinden.

Partners, familieleden en vrienden van mensen met kanker kunnen ook altijd met hun verhaal, hun vragen en hun ervaringen in het Inloophuis terecht. Want ook voor hen heeft de situatie immers ingrijpende gevolgen.

Een belangrijk uitgangspunt van Inloophuis 'Leven met kanker' is, dat alle voorzieningen gratis worden aangeboden aan iedereen uit de doelgroep. Daarmee willen zij het bezoek laagdrempelig houden, en zeker stellen. Financiële draagkracht mag geen bepalende factor zijn voor het bezoek aan het Inloophuis.

Het Inloophuis is een stichting zonder winstoogmerk, en een vrijwilligersorganisatie. Er worden professionals ingezet om de kwaliteit van de activiteiten voor de gasten te waarborgen en om de continuïteit van het Inloophuis zeker te stellen. Dit is een bewuste keuze, om de activiteiten in goede banen te leiden en om de gemotiveerde vrijwilligers op te leiden en een steun in de rug te bieden bij het intensieve en veeleisende werk dat zij doen. Om de activiteiten te plannen en te coördineren beschikt het Inloophuis over een kernteam van twee parttime krachten: een coördinator en een secretaresse. Daarnaast zijn er kosten gemoeid met huisvesting, trainingen, materialen en administratie. Het bestuur van het Inloophuis is onbezoldigd.

Qua inkomsten is het Inloophuis 'Leven met kanker' vrijwel volledig afhankelijk van giften, donaties en sponsoring. De gemeente verstrekt een relatief geringe subsidie, maar dit wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld en staat onder grote druk van bezuinigingen. De stichting Vrienden van Inloophuis 'Leven met kanker' heeft ten doel het verlenen van financiële en andere hulp aan het Inloophuis. Zij brengt het Inloophuis onder de aandacht van een breder publiek, geeft voorlichting over de activiteiten en werft financiële middelen voor het Inloophuis.

Uw gift is zeer welkom op bankrekeningnummer:

NL48 RABO 0331 1074 30, t.n.v. Stichting Inloophuis 'Leven met kanker'.

Dit project is aangereikt door Jan en Tine Kardol.

Meer informatie kunt u vinden na de dienst in de kerk en op de website: www.inloophuislevenmetkanker.nl

Een kruitwagen: hulpmiddel voor werk? Ze wisten waar ze 'm allemaal voor wilden gebruiken, en .... we kwamen tot de conclusie dat een kruitwagen voor heel veel werk heel handig is.

Diaconale zaken

De 'Kruitwagen'

Met elkaar hebben we de kruitwagen voor alle mensen van de Zorgboerderij De Hem bij een diaconale collecte bij elkaar gekregen.

Voor de 'kantine' hebben we er ook een plantje bij gedaan.

We werden ontvangen door een grote groep die al op ons zat te wachten in het zonnetje. Ze hadden er duidelijk zin in.. Ze waren er dus heel blij mee.

Sommigen lieten ons zien wat hun werk op de boerderij is. Zo werden we naar twee koeien en een kalfje (op de foto met koeien links) gebracht. Als u de blik in de ogen van de verzorger had gezien ..... Daar sprak zoveel liefde uit!

We mochten ook even in de houtwerkplaats kijken. Daar maken ze ook mooie dingen. als u nog een fantastisch kippenhok nodig hebt. Daar worden ze gemaakt!

Tot slot dronken we in de kantine koffie met cake vanwege het bezoek 😊!

Uw diaconale commissie

verkenning

Een bestaan van God betwijfeld en bevestigd in verschillende artikelen over dit onderwerp. Frits de Lange, hoogleraar ethiek in Groningen, gooit als eerste de steen in de vijver met een artikel in Trouw 11 juni 2016 waarin hij betoogt dat God onmogelijk kan bestaan. Hij haalt daarbij stellingen van Peter Rollins aan, die Rollins zelf tijdens een performance als onderdeel van viering van *ikon*, een door hem gestichte geloofsgemeenschap in Belfast uitte.

← *Visies anderen*

En God sprak: “Ik besta niet.”

“Deze groep (ikon) komt niet samen in een kerk maar in een pub. Er wordt geen kerkelijke liturgie gevolgd. Rollins noemt zichzelf a/theïst: hij heeft niks met een God die bestaat. Hij staat een radicaal christendom voor, dat de godverlatenheid van Jezus aan het kruis tot uitgangspunt neemt. De God-die-bestaat liet Jezus aan zijn lot over. Het christendom draaide daarna ook nog eens de zaken om: niet de God die bestaat, maar de stervende man aan het kruis, die is God.” Zo begint Frits de Lange zijn artikel.

Interessant is de stellingname in deze van Tjaard Barnard in het stuk over de historiciteit van Jezus ('Het bestaan van Jezus betwijfelt'). Leest u dat er nog eens op na in het volgende nummer van DOORKIJK en vergelijk deze uitgangspunten. Zeker komt de stellingname van Rollins in grote mate ook overeen met de denktrant van de hoofdpersoon in het boek *Judas* van Amos Oz, dat ook in het volgende nummer van dit blad wordt toegelicht. Alleen lijkt Judas in dit boek het 'goede' te vertegenwoordigen en Christus, degene die het af laat weten (door aan het kruis te sterven). Rollins laat juist de alwetende God los die het liet afweten toen Christus aan het kruis hing.

De Lange gaat verder met het aanhalen van Rollins *“Waar hij zelf behoorlijk mee uit de voeten kan”. (...) “Het gaat hem erom om ‘radicale twijfel, ambiguïteit (red: dubbelzinnigheid), mysterie, en complexiteit in het hart van de liturgie binnen te brengen.’ Hoe meer we daarbij twijfelen aan een God die bestaat, hoe meer we Christus nabij komen.”*

De Lange vervolgt later met de woorden: *“Geloof als doctrine (red: leerstelling, geloofsovertuiging) ontnemt geloof zijn existentiële (red: bestaand) karakter, door er een voor waar houden van proposities (red: suggesties) van te maken.”*

M.a.w. met stellingen kun je niet geloven. Rollins (en met hem De Lange) heeft hier wel een punt. Zie in dit licht de uitspraak van Tom Mikkers: *“Spreeken over God is schrijven in het water”*, in het artikel *‘Mijn God bestaat niet’*.

Frits de Lange laat Rollins verder in hem buikspreeken:

“De christelijke God is de God die ons doet twijfelen aan zijn bestaan. Na twee millennia christendom, is die God daarin behoorlijk geslaagd. Het christendom is eigenlijk ongeschikt als religie, als je daar de aanbidding van een transcendente (red: boven de grens van de ervaring liggend), buitenwereldlijke Macht onder verstaat. De christelijke God is er te menselijk voor, te kwetsbaar, te zeer op liefde aangelegd, om tegelijk ook heerser over het universum te zijn.”

Frits heeft een open zenuw geraakt. Er wordt in andere artikelen hartstochtelijk op zijn stellingname gereageerd.

“Jammer dat Frits de Lange het godsbeeld van zijn jeugd afschafte. Zonder rest slechts een lege, onttoverende wereld.” Zo posteert A. van Houwelingen, predikant in Almelo, zijn antwoord in zijn reactie *‘God bestaat gelukkig wel degelijk’* in Trouw van 15 juni 2016 op de zienswijze van De Lange en Rollins.

“Zonder de vroegere Heer van de wereld, gaan mensen zelf die lege plek vullen. Zoals de schrijfster Renate Dorrestein eens zei: We hebben God van Zijn troon gehaald en zijn er zelf op gaan zitten.” (...)

Het vermeende probleem van de ambiguïteit van het hoge ‘buitenwereldlijke’ en het lage mensachtige godswezen ineen is voor

Van Houwelingen zelfs het tegenovergestelde van De Lange: een verrijking.

Van Houwelingen: “Juist de combinatie van een God ‘die zeer hoog troont en zeer laag neerziet’ maakt het voor mij pas boeiend.”

Ook het aanhangen aan de resultaten van de wetenschap als bewijsmateriaal voor de afwezigheid van God door De Lange biedt voor Van Houwelingen geen soelaas.

De Lange: “Christenen zijn twijfelaars, die moeite hebben met een God Daarboven. En dat is winst, levensbeschouwelijk en ethisch.

Het heeft om te beginnen de weg vrijgemaakt voor de wetenschap, met fantastische resultaten. Het Opperwezen paste goed in het wereldbeeld van Twee Werelden (volgens Plato) van een tijdelijke en een eeuwige. Het is echter een vreemde zwerfsteen geworden in de hedendaagse kosmologie. We leven in een universum dat 15 miljard jaar geleden ontstond, aan de rand van een zonnestelsel, een ster die over zo'n 4,5 miljard jaar zal zijn uitgedoofd. Dat is niet verontrustend maar voor mij juist fascinerend. Dat we leven is blijkbaar het gevolg van een kosmische toevalstreffer van jewelste. Een geschenk om niet, om elke dag de hemel op je blote knieën te bedanken. Dat we er zijn is godsonmogelijk – en toch zijn wij er! We kunnen met een evolutionair wereldbeeld niet meer in de God van de metafysica geloven. Een God die niet voorafgaat aan, maar die onderdeel is van de Big Bang; een wordende God, een God die ontstaat, hoe we die moeten denken? Ik weet het niet. Maar zonder tijdloos Opperwezen lijden we in elk geval wat minder aan cognitieve dissonantie (red: denktrant die onverenigbaar is).”

Van Houwelingen: “De natuurwetenschap heeft ons ingewijd in een onvoorstelbare wereld van verre sterren en allerkleinste atomen en levende cellen. Maar daarom hoef je nog geen evolutionist te worden die, zoals De Lange, gelooft dat het leven ‘een kosmische toevalstreffer’ is. Je kunt net zo goed door al die ontdekkingen het oude scheppingsgeloof nieuw in laten kleuren. Voor mij helpen de

ontdekkingen van de natuurwetenschap de wonderen niet de wereld uit, maar juist erin.”(...) “Wij mensen op ons planeetje, ons jaarlijkse rondje draaiend rond onze zon, weten inmiddels dat die ene zon één ster is van honderdduizend miljoen andere sterren, zonnen, die samen ‘onze’ Melkweg vormen. Hoe groot en machtig moet de God van dit universum wel niet zijn, van een heelal waarin het tot de verste uithoeken krioelt van sterrenstelsels. En déze God verklaart ons Zijn vriendschap en liefde. Als je dit God-zijn uit het Godsbeeld schrap, hou je een nastreefwaardig ideaal over, maar niet meer een heilige realiteit, waarin je je geborgen mag weten in leven en sterven.”

Over de relatie tussen God en Jezus zegt De Lange:

“Het christelijke geloof is eigenlijk een rare, onbetrouwbare religie. Centraal staat een stervende man, die God verwijt dat Hij er niet is.

De scène op Golgotha grenst aan surrealisme.” (...) “Het christelijk geloof ontspringt en leeft van de herinnering aan een religieus trauma. Als het een religie is, dan is het er een die voortdurend zichzelf ontkent en moet overwinnen.” (...) “De God die het in het Rijk van God voor het zeggen heeft, is een messiaanse lompenkoning zonder macht. Hij is er ook nooit, Hij komt altijd. Hij is niet de God van het bestaande, maar de God die ‘wat niets is’ uitgekozen heeft om wat wél ‘iets is’ teniet te doen. Een God van niks. (...) “Er is geen tweede wereld achter of boven deze, we hebben er maar een. Het leven heeft geen hoger doel of zin dan het leven zelf. Misschien is dat geloof, tot zijn essentie teruggebracht: geloof in een glimlach.”

Van Houwelingen heeft er een totaal andere kijk op:

“Is de levende cel van ons lichaam, met z’n DNA-molecuul met in elke cel alle erfelijke informatie, niet een staaltje van goddelijke scheppingsmacht? En om nog iets anders te noemen, is het makkelijker om te geloven in een oerknal, die uit het niets is ontstaan en zoveel potentie in zich samenbalde dat daaruit het nu zichtbare heelal is ontstaan, dan om te geloven in een goddelijke Schepper? Want was er dan vóór die knal?”

Wel grappig is, dat De Lange de Almachtige God, een God van niks vindt (wel in de negatieve connotatie) en Van Houwelingen zich juist verwondert over de Almacht van God, door uit het niets het heelal te scheppen.

Eigenlijk moet je tot de conclusie komen dat dergelijke grootse en ingrijpende krachten en premisses ons voorstellingsvermogen te boven gaan. Ons 'apparaat' bewustzijn is prachtig, maar ook zeer beperkt. We hebben het er mee te doen. Wij kunnen niet anders. We zitten in deze werkelijkheid en niet in een andere. Of misschien raakt die andere werkelijkheid de onze wel, maar is die zo onbegrijpelijk voor ons dat wij die niet kunnen herkennen. Wie zegt dat ik/wij in een werkelijkheid leef/leven? Misschien is dit wel een schijnwerkelijkheid en ligt de echte realiteit elders, en leven we hier in een surrealistische werkelijkheid en is er buiten ".....?"
De filosofie van Plato is misschien zo gek nog niet..

HvdW

inkijk

God staat de laatste tijd flink in de belangstelling, bij godgeleerden, bij liedjeszangers (cabaretiers) en bij gewone mensen. Sommigen zeggen of schrijven dat hij niet bestaat, weer anderen weten zeker dat hij juist wel bestaat en gebruiken hem om hun eigen plannetjes te legitimeren.

Blik naar binnen

God – wie is dat eigenlijk?

(Even tussen haakjes .... Is God eigenlijk mannelijk?) Ze weten heel goed dat hij wil dat .... Ja wat wil God eigenlijk? Sommigen denken dat heel goed te weten; zij lijken wel een soort telefoonlijntje met hem te hebben. God wil dat zij een baan aannemen of zelfs dat zij verhuizen of .... Dat zij iemand doden of een (heilige) oorlog

beginnen tegen degenen van wie zij denken dat zij niet doen wat God wil. In de laatste campagnes van de Remonstranten klinkt bijvoorbeeld ook heel duidelijk 'Mijn God gelooft in mij' of 'Mijn God kan tegen een grapje'.

Er wordt dus veel over God gesproken door mensen die wel of niet in hem geloven. Hebt u dat ook wel eens dat u een andere gelovige, ook een christen en soms ook uit dezelfde kerk, spreekt en dat u voor uzelf tot de conclusie komt dat het wel lijkt of u niet in dezelfde God gelooft of misschien dat hij of zij niet gelooft dat hij of zij (God welteverstaan) bestaat?

Ik kan me herinneren dat in het begin van onze betrokkenheid bij deze gemeente, iemand in onze gemeente zei dat je heel goed vriend van de Remonstranten kunt zijn zonder te geloven in God. Dat kon ik toen (!) nog niet geloven.

Onlangs sprak ds. Tjaard Barnard in onze zondagse dienst en hij sprak o.a. over de dominee die in een boek betoogt dat Jezus niet bestaan heeft. En dat voor een dominee..... Waar blijf je dan? Ds. Barnard vroeg zich trouwens ook af of het eigenlijk wel erg is, dat hij niet zou hebben bestaan...

Al denkend over het thema 'Geloven zonder God' kwam ik liedteksten tegen, die ik (gedeeltelijk) gebruik.

Liedjesschrijvers over een god, over de beelden die mensen ervan hebben. Wat kun je eigenlijk van God weten of zeggen of ..... In dat boek waar we vaak in de kerk uit lezen en waarin veel staat over een liefdevolle god ('heiliger dan heilig?') en een wraakzuchtige god ('slechter dan slecht?') staan ook veel ontroerende passages waarin mensen verhalen over hoe God werkelijkheid werd in hun leven. Zo dat zij anders gingen leven; leven met aandacht voor wie het nodig hebben; dat we hen zien en horen, dat we leven met vertrouwen in elkaar en met hoop op een wereld waarin het ook anders kan. En het moet gezegd .... Er zijn mensen die zo leven zonder dat ze geloven dat er een god bestaat!!

BvB

Van: Herman Van Veen – Meneer van de cd ‘Kersvers’

Waar is die god
die zegt dat mijn zoon
niet anders dan vrouwen
beminnen mag, meneer

Waar huist die god
die zegt dat mijn dochter
niet anders dan mannen
beminnen mag meneer

Waar schuilt die god
die van mening is
dat kinderen
eigendom van volwassen
zijn, meneer

Waar leeft die god
die voelt dat liefde
selectief is, meneer

Waar spreekt die god
die meent dat hij of zij
die zoveel meer en meer

nog dan al die anderen heeft
geen dief is meneer

Waar is die god
Waar huist die god
Waar schuilt die god
Waar leeft die god
Waar voelt die god
Waar spreekt die god
Mijn godsnaam god

En ik zal knielen
en een kleedje kopen
voortaan gesluierd gaan
en me besnijden
Varkenshaasjes laten liggen
Bier en wijn vergeten
Kippensoepjes eten
Mijn handen vouwen en
mijn hele dood en leven
aan hem of haar of
het toevertrouwen, meneer

En van Stef Bos - Lied van God - Wat ik niet ben

Nu ik terugkijk op mijn leven
Met nog een eeuwigheid te gaan
En ik zie wat voor ellende
Zich heeft voltrokken in mijn
naam
Verlang ik terug naar het begin
Toen ik door niemand werd
herkend
Want er wordt veel van mij
gemaakt
Wat ik helemaal niet ben

Nee ik heb niemand uitverkoren
Wat er ook geschreven staat

Het is allemaal verzonnen
Door wie zijn voordeel er mee
haalt
En ik heb niets tegen de joden
Het is een volk met veel talent
Maar ook zij maken iets van mij
Waar ik mezelf niet in herken

Als ik alles moet geloven
Wat er van mij wordt gezegd
Ben ik heiliger dan heilig
En slechter dan slecht
Ik ben een speelbal
In de verbeelding van de mens

*Ze maken iets van mij
Wat ik meestal niet ben*

*Ik ben de liefde wordt gezegd
Gewapend tot de tanden
De pisaal voor de een
De richtlijn voor de ander
Ik voel me eenzaam en
onzichtbaar
Al ben ik ook bekend
Er is teveel van mij gemaakt
Wat ik helemaal niet ben
Ik zal u zeggen wie ik ben*

*Ik ben de wolken en de wind
Het vuur dat eeuwig brandt
Ik ben de stroming
De zee
Ik ben het grenzeloze land
Onvoorspelbaar
Ik ben niet wat je denkt
Er is teveel van mij gemaakt
Wat ik helemaal niet ben*

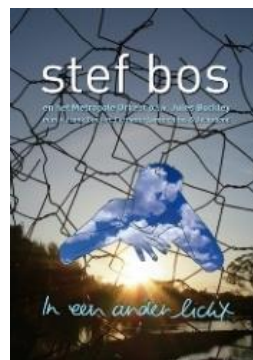
*Ik ben de opium voor het volk
Door filosofen doodverklaard
En ik heb een plaatsvervanger
Waar ik nooit om heb gevraagd*

*Ik ben de oorzaak van de oorlog
De schrijver van een boek
Ik ben het heilige excuus
Voor wie naar moeilijkheden
zoekt*

*Ik heb meer gevoel voor humor
Dan de meeste mensen denken
En zij die zeggen mij te volgen
Nemen alles veel te ernstig
Zelfs dit lied zal vrijwel zeker
Als blasfemie worden bestempeld
En al zing ik het ook zelf
Dan wordt het nog ontkend
Alsof ik niet weet wie ik zelf ben*

Ik zal u zeggen wie ik ben

*Ik ben de wolken en de wind
Het vuur dat eeuwig brandt
Ik ben de stroming
De zee
Ik ben het grenzeloze land
Onvoorspelbaar
Ik ben niet wat je denkt
Er is teveel van mij gemaakt
Wat ik helemaal niet ben*

“De Remonstrantse gemeente Schoonhoven is groot voorstander van samenwerking zoeken en contact onderhouden met andere geloofsgemeenschappen in de kern Schoonhoven en in de gemeente Krimpenerwaard.” Zo staat het letterlijk in ons Beleidsplan.

Blik naar binnen

Eenheid

Wij doen enthousiast en met overtuiging mee aan oecumenische activiteiten als de Parkdienst en de Vespers. Dit doen we vanuit onze remonstrantse kernwaarden verdraagzaamheid, openheid en respect voor de ander(sdenkenden). De oecumene is een begrip binnen de christenheid waarin diverse, ten aanzien van geloofsinhoud en geloofsbeleving van elkaar verschillende, geloofsgemeenschappen samenkomen in het besef gezamenlijk geworteld te zijn in het evangelie van Jezus Christus – om een zinsnede uit de Beginselverklaring van de Remonstrantse Broederschap te gebruiken. Tot zover is dat allemaal prachtig.

Maar dan verschijnt het woord “eenheid”. Begin dit jaar hadden we een gebedsweek “voor de eenheid van de christenen”. In een poging deze eenheid gestalte te geven waren er die week samenkomsten in de verschillende kerken van

Schoonhoven. Iedere samenkomst werd vormgegeven door twee geloofsgemeenschappen – de een had de leiding (lees: de liturgische vormgeving) en de ander droeg zorg voor het gesproken woord- de overweging zouden wij zeggen. En die formule maakte duidelijk dat er weliswaar sprake is van een zekere gezamenlijkheid/verwantschap - geworteld in het evangelie van Jezus Christus- maar dat dit niet hetzelfde is als eenheid. In ons kerkgebouw werd de samenkomst vormgegeven door de Hoeksteengemeente en de gemeente van Willige-Langerak. Hier

was nog sprake van een zekere eenheid. Een dag later – in de RK-kerk – was het de beurt aan de oudkatholieken en de evangelische geloofsgemeenschap de Levensbron. Dit leverde een wonderlijke sessie op: een min of meer gregoriaanse liturgie waarbij de aanwezigen niet goed raad wisten met de gezangen – meezingen of niet. En daartussendoor een typisch evangelicale opwekkingsretoriek, compleet met exclamaties/bijval uit de kerkbanken. Er was bij vele aanwezigen meer sprake van bevreemding dan van eenheidservaring.

Wat heeft men, niet alleen christenen, toch met dat bijna mythische woord “eenheid”?

Eenheid is zo niet een amorf - dan toch een veelkoppig begrip.

Eenheid waarin? Eenheid waartoe? En vooral: eenheid waarvoor?

Toegegeven: veel mensen, ook oprechte christenen, blijken een warm gevoel te krijgen bij het begrip “eenheid”. Toch blijkt dat begrip zeer onduidelijk en multi-interpretabel. Daardoor wordt dit begrip ook gemakkelijk te misbruiken. Eenheid is geen kwaliteit op zichzelf en evenmin een doel op zich zelf.

Voor rooms-katholieken – zeker de orthodoxen onder hen - is eenheid uiteindelijk alleen bereikbaar en aanvaardbaar onder het gezag van de paus. Voor fundamentalistische en orthodoxe protestanten betekent eenheid weer iets heel anders.

Eenheidsstreven (eenheid als doel) heeft de wereld over het algemeen weinig goeds gebracht. Dit nastreven is niet zelden de voedingsbodem voor eng-nationalistisch natie-denken, uitmondend in totalitarisme (“ein Volk, ein Führer”).

Verscheidenheid daarentegen is de grote kracht van niet alleen de remonstranten, maar ook van onze open samenleving. Verscheidenheid veronderstelt respect voor andersdenkenden. En vanuit dat respect kan je zoeken naar samenwerking en naar wat mensen of gemeenschappen bindt. Maar dat is iets heel anders dan streven naar- of bidden om- eenheid.

Als lid van onze veelkleurige geloofsgemeenschap voel ik wel een zekere “eenheid” met de leden en vrienden daarin, maar ook dat zou ik liever willen definiëren als een hechte verwantschap.

Die verwantschap voel ik zeer veel minder met – bijvoorbeeld- leden van de grote kerk (gereformeerde bond), laat staan dat hier sprake is

van eenheid. Met veel van hun opvattingen ben ik het fundamenteel oneens – bindend geloofs-‘gezag’, gelijke civiele (en kerkelijke!) rechten ongeacht seksuele geartheid, positie van de vrouw in gezin, kerk en maatschappij, om maar een paar verschilpunten te noemen. Daarbij vind ik sommige uitingen uit die kringen zelfs grotesk – het bidden tijdens/tegen Halloween bijvoorbeeld. Onze Remonstrantse gemeente maakt in haar bereidheid tot samenwerking, in haar oecumenische gerichtheid, echt een stap over een drempel. We werken samen met kerken (PKN) die in hun Belijdenisgeschriften artikelen tegen de remonstranten hebben staan (de zg. Dordtse Leerregels). Onze predikante zit in een overlegorgaan (het IKB) met collega’s van kerken (RK en de Geref. Bond/grote kerk) waarin een vrouw als voorganger niet wordt geaccepteerd. Wat ons bindt is het gedeelde geloof – het evangelie van Jezus Christus; dat maakt die stap mogelijk. Kortom: samenwerking (Vespers, Parkdienst, IKB, IMO) is prima, zoeken naar wat ons verbindt zeker ook, maar er zijn teveel fundamentele verschillen om van eenheid te kunnen spreken. Bovendien heeft die eenheidsmythe voor mij teveel negatieve connotaties.

Menno Boetes.

In Memoriam Dina Cornelia Visser van Willegen Ina

27 augustus 1928

9 juni 2016

Op 16 juni hebben wij afscheid genomen van een zeer geliefd gemeentelid: Ina Visser.

We misten haar al een tijdje in de kerk. Door een beenbreuk, een tia en complicaties lag ze al een tijdje in het Groene Hart ziekenhuis. Ina was een Remonstrant in hart en nieren. Van huis uit was ze Nederlands Hervormd en toen zij in 1949 trouwde was dat dan ook in de Grote Kerk in Goes. Toen zij na haar huwelijk met echtgenoot Rokus in Schoonhoven ging wonen ging ze aanvankelijk ook daar

naar de Grote Kerk, maar daar voelde ze zich niet thuis: de Schoonhovense klei bleek toch iets zwaarder dan die van Goes. Haar schoonmoeder was Remonstrant en Ina ging een keer met haar mee. In het kleine kerkje aan de Kruispoortstraat voelde ze zich meteen thuis. Dit paste bij haar. Bij Remonstranten gaat het niet in de eerste plaats om het voor waar houden van bepaalde leerstellingen. Remonstrant zijn is misschien in de eerste plaats een bepaalde geloofshouding, een levenshouding: God willen eren en dienen op jouw plek in de wereld, op jouw manier, in vrijheid en verdraagzaamheid. Met een open blik naar de wereld.

Ina had die levenshouding in hoge mate.

Ina had- dat is zonder meer waar- een heel positieve levensinstelling. Dat zat er gewoon in. Maar het feit dat ze haar leven zó geleefd heeft ook te maken met een heel bewuste keuze. Een wijze en heel moedige keuze. Want al heb ik haar nooit een sterkere krachtterm horen gebruiken dan: 'foei, toch', ze heeft natuurlijk haar heel moeilijke momenten gehad en ze heeft de verantwoordelijkheid op zich genomen om op alles wat haar in het leven is overkomen haar eigen antwoord te geven. Een positief antwoord. En ze kon dat antwoord geven vanuit de kracht die ze putte uit haar 'roots': 'Ik ben een Zeeuw' zei ze wel eens als het moeilijk was, 'die komen altijd weer boven. 'En één keer, toen het heel moeilijk was, rechtte zij letterlijk haar rug en zei: 'Ik ben een van Willegen, ik doe wat ik goed vind.'

Haar roots, het gelukkige huwelijk, haar fantastische gezin, de kinderen en kleinkinderen op wie ze verschrikkelijk trots was, de vriendschappen, die ze een leven lang vasthield, hebben haar de kracht gegeven om het te doen zoals ze het gedaan heeft en het gaf haar de mogelijkheid om zèlf zoveel te geven.

'Altijd als ik bij Ina ben geweest, dan voel ik me heerlijk' is een zin die ik vaak van veel gemeenteleden heb gehoord en het is ook mijn eigen ervaring.

Ina's plekje achter in de kerk blijft leeg, maar ze zal voor altijd een plek houden in de harten van de mensen van wie zij hield en die zoveel van haar hielden.

Roos Ritmeester

blik verruimen

Toen ik bijna 15 jaar geleden begon als voorganger in Schoonhoven werd het Avondmaal twee keer gevierd: op Goede Vrijdag en op de laatste zondag van het kerkelijk jaar. Daarmee lag de nadruk heel sterk op lijden en sterven van Christus en op ons lijden en sterven. Het Avondmaal was 'zwaar' en het aantal gemeenteleden dat deelnam aan de maaltijd was klein.

De Maaltijd des Heren

In overleg met de kerkenraad is toen besloten om op Witte Donderdag het laatste Avondmaal van Jezus te gedenken en een tijdje later is ook de Avondmaalviering op de laatste zondag van het kerkelijk jaar afgeschaft. We wilden, naast de Avondmaalviering op Witte Donderdag, twee of drie keer per jaar een maaltijd te houden waarbij de nadruk ligt op dankbaarheid en delen in de traditie van de Maaltijd des Heren.

Wat is het verschil tussen het Avondmaal en de Maaltijd des Heren? Het is goed om daar eens naar te kijken. Paulus schrijft in de eerste Korinthe-brief over de Maaltijd des Heren. Vaak wordt die viering ook Avondmaal genoemd en eigenlijk klopt dat niet. Het Avondmaal is de maaltijd die Jezus hield in de nacht vóór zijn sterven. Die maaltijd was het bekende Pascha, de maaltijd die Joden jaarlijks in de avond vierten. Direct voorafgaand aan zijn gevangenneming, vierde Jezus met de zijnen het Pascha. Zoals Israëlieten dit al sinds de uittocht uit Egypte deden.

In 1Kor. 11:20 wordt gesproken over de 'Maaltijd des Heren'; daarmee wordt bedoeld de gemeenschappelijke liefdemaaltijd of agapè.

Ook in Handelingen 2 is deze bedoeld, een liefdemaaltijd met gebeden, gehouden in blijde broederlijke verbondenheid.

Handelingen 2:46: En zij bleven dagelijks eensgezind in de tempel bijeenkomen, en terwijl zij van huis tot huis brood braken, namen zij gezamenlijk voedsel tot zich, met vreugde en in eenvoud van hart' leder nam naar vermogen eten mee en dat werd gedeeld. Tijdens de maaltijd vertelde men elkaar verhalen over het leven van Jezus, over wat hij gezegd en bedoeld zou hebben. De maaltijd drukte de verbondenheid met Christus en de onderlinge verbondenheid uit. Met een eenvoudig gebed werd de zegen gevraagd over de maaltijd en de dank voor de maaltijd uitgesproken.

Wat overbleef van de maaltijd werd verdeeld onder de behoeftigen.

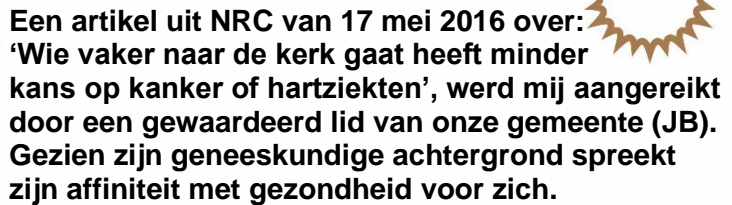
In de loop van de tijd is deze vrolijke agapè maaltijd verdwenen en bleef er een rituele maaltijd over. Als reden wordt wel verondersteld dat de agapè maaltijd zo nu en dan uit de hand liep en dat er sprake was van excessen. Paulus maakt daar volgens sommigen melding van: het bekende 'eet en drink uzelf geen oordeel!(1 Kor. 11:29).

Deze gemeenschappelijke maaltijd, ook wel 'eucharistie' naar het griekse eucharistia; dankzegging is verbonden met en overgegaan in de viering van het Avondmaal en gaandeweg kwam het accent steeds meer te liggen op de gedachtenisviering van de laatste maaltijd die Jezus had met zijn vrienden ,op zijn lijden en sterven. En zo kunnen we een heel wezenlijk aspect van de maaltijd missen: de bezinning op het stralende leven van Jezus, op opstanding, de mogelijkheid om de bezieling van zijn leven met elkaar te delen en te ervaren.

Op de komende startzondag, 18 september, willen wij dit jaar een 'echte agapè viering' houden. We nemen eten en drinken mee en we vertellen elkaar verhalen over bezieling en opstanding.

Nadere bijzonderheden volgen in de Nieuwsbrief!

Roos Ritmeester

Een artikel uit NRC van 17 mei 2016 over: 'Wie vaker naar de kerk gaat heeft minder kans op kanker of hartziekten', werd mij aangereikt door een gewaardeerd lid van onze gemeente (JB). Gezien zijn geneeskundige achtergrond spreekt zijn affiniteit met gezondheid voor zich.

Gezond op zonder God?

Het artikel is geschreven naar aanleiding van een Amerikaans onderzoek. Daarin staat o.a.:

“Vrouwen die vaker dan eenmaal in de week naar de kerk gaan, hebben 33 procent minder kans om in een bepaald jaar te overlijden dan vrouwen die nooit naar de kerk gaan.” “Ons resultaat betekent niet dat artsen kerkgang aan hun patiënten moeten voorschrijven” schrijven de onderzoekers, “maar bij patiënten die al in een god geloven kan het bijwonen van een dienst worden aangemoedigd als vorm van betekenisvolle sociale interactie.”

In de eerste zin van de eerste quote zal het de remonstrantse vrouwen wellicht weinig soelaas bieden en al zeker niet de mannen. Die komen in dit artikel niet voor. Maar meer dan eenmaal in de week is van een andere frequentie dan hooguit één keer in de twee weken!

Tegelijk met dit artikel zette de bron (*JAMA International Medicine*) waaruit de redactie van het NRC heeft geput een ander artikel op de site waarin staat: “Dat mensen die in hun vrije tijd veel lichaamsbeweging hebben (wandelen is al genoeg) een lagere kans op veel soorten kanker hebben.”

Kunnen we misschien mede uit dit laatste citaat concluderen dat ‘geloven zonder kerk’ niet helpt, maar wellicht ‘kerken zonder god’ wel?

Het pleit in ieder geval er wel voor om meer ‘rondjes om de kerk’ te gaan maken. We zullen ons kostersechtpaar vragen of zij het kerkgebouw ook op andere tijden open kunnen stellen, opdat u op verschillende momenten van de dag met uw wandelingetje een

goede bestemming kunt vinden door even tot rust te komen of in retraite te gaan in de kerkzaal, voordat u weer huiswaarts keert 'met God'.

Maar er is nog een beter alternatief dat zeker ook bijdraagt aan een betekenisvolle sociale interactie, n.l.:

“Bezoek ook regelmatig de andere activiteiten buiten de kerkdiensten, zoals de Kruispoortlezingen of uitvoeringen en dergelijke. Dat zal zeker uw gezondheid ten goede komen.”

What's in a name?

Een nieuw blad een nieuwe naam. We hadden voorop gesteld dat in die nieuwe naam ook zo veel mogelijk de nieuwe uitgangspunten tot uitdrukking zouden komen. Dat valt natuurlijk niet mee, maar we denken wel dat we met deze nieuwe naam meer openheid zullen uitstralen naar zaken die buiten de gemeente plaatsvinden.

DOORKIJK suggereert ook dat er openheid is. Omdat je ergens 'doorheen kunt kijken'. Dat doe je dan meestal van buitenaf. KIJK vertegenwoordigt een 'kijk', een visie op iets. Omdat men zich uitspreken moet, denken wij dat het ook meer aantrekkingskracht zal uitoefenen op geïnteresseerden.

Op onze vraag aan de lezers om mee te helpen een nieuwe naam te bedenken zijn er verschillende ideeën bij ons binnengekomen. We noemen hiervan enkele: Een Nieuw Geluid, De Stem, Remo Nieuws, Remo Visie, Perspectief, Resonant, Weerklank, Resistent, Doorkijk, Retouche, Medeklinker. Uiteindelijk is het dus DOORKIJK geworden.

Komende preekbeurten

24 juli	Ds. W. Dijkstra	Aanvang: 10.00 uur
7 augustus	Dhr. P.W.A. Overdiep	Aanvang: 10.00 uur
21 augustus	Dhr. P.W.A. Overdiep	Aanvang: 10.00 uur
4 september	Ds. I.L. Tan	Aanvang: 10.00 uur
18 september	Ds. R. Ritmeester	Aanvang: 10.00 uur
	Startzondag	
2 oktober	Dr. E.P. Meijering	Aanvang: 10.00 uur
16 oktober	Ds. R. Ritmeester	Aanvang: 10.00 uur
30 oktober	Ds. C. Dahmen	Aanvang: 10.00 uur